

Ajuntament
de Barcelona

**Mesura de Govern
per a l'elaboració de
l'Estratègia municipal contra la Soledat**

Octubre 2020

Índex

» 01. La soledat com a problema social	2
• Què entenem per soledat	3
• La soledat a Barcelona. Una aproximació a les xifres	4
• L'impacte de la Covid-19 en la soledat	8
» 02. Per què una estratègia contra la soledat no desitjada a Barcelona	10
» 03. Abast de la Mesura de Govern	11
• Objectiu general l'Estratègia municipal contra la Soledat	11
• Quins reptes ens plantejem?	12
» 04. Metodologia: com construïm l'Estratègia municipal contra la Soledat	13
• Objectius metodològics	13
• Mapa de les esferes que conformen l'estratègia	13
• Una primera aproximació a les línies estratègiques de l'Estratègia municipal contra la soledat	15
» 05. Calendari d'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat	16
• Primeres accions: octubre 2019 – octubre 2020	16
• Properes accions: novembre 2020 – març 2021	22
• Calendari visual d'accions	29
» 06. Pressupost de l'Estratègia	32

Mesura de Govern per a l'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat

*La soledad es quizá
el momento más ruidoso del día:
callan los de fuera,
vuelven los de dentro.*

Alejandro Palomas

» 01. La soledat com a problema social

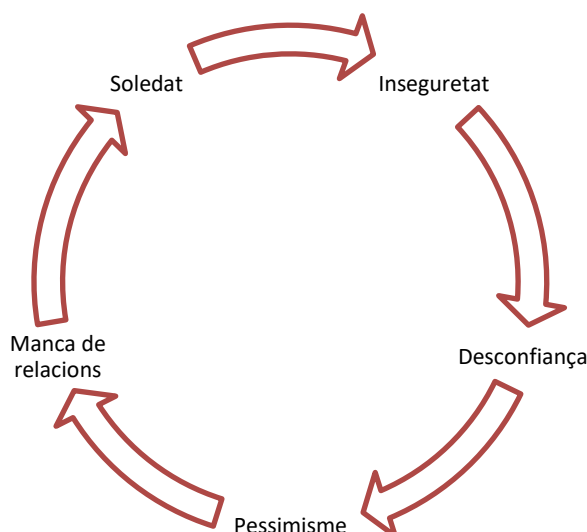
La soledat no desitjada s'ha convertit en un problema global de les societats actuals, fins i tot es considera una de les epidèmies del segle XXI. Des dels primers estudis sobre soledat (cap al 1950) persisteix l'estereotip que la soledat només la pateixen les persones grans. L'estigmatització de la soledat, sovint es relaciona de manera negativa amb l'aïllament social, la qual cosa ha provocat que només es facin visibles els casos més extrems, com les persones grans que moren soles¹. Això no obstant, la soledat és un sentiment subjectiu i poc desitjat de falta o pèrdua de companyonia, i es dona quan hi ha un desajust entre la quantitat i la qualitat de les relacions socials que tenim i les que voldríem², per tant, pot afectar a persones diverses, de qualsevol edat, sexe, gènere i origen.

La majoria de persones ens sentirem soles en algun moment de les nostres vides, però la capacitat d'enfrontar i superar aquesta soledat varia en funció de l'entorn i les xarxes socials i de suport que disposem. Quan el sentiment de soledat s'aguditza i perdura al llarg del temps pot arribar a tenir un gran impacte sobre l'individu, però també sobre la cohesió social. Recerca internacional recent equipara el risc de mortalitat de la soledat al de l'obesitat i el tabaquisme. La soledat persistent està vinculada a comportaments poc saludables, pot dur a problemes de salut mental i pitjor rendiment cognitiu. Les persones que se senten soles acostumen a tenir una visió del món més pessimista i una major percepció d'inseguretat en el seu entorn, que a l'hora té efectes sobre les relacions. Tot plegat té efectes sobre

¹ A la junta de seguretat celebrada el 30 de gener de 2020 es va fer pública la xifra de 141 serveis de Bombers fets durant el 2019 en què es rescata un cadàver d'una persona que havia mort sola.

² Perlman, D. i Peplau, L. A. (1981) Toward a Social Psychology of Loneliness. In R.Gilmour i S. Duck (eds), Personal Relationships: 3. Relationships in Disorder (pp. 31-56). London: Academic Press.

l'individu, qui pateix l'estigma de la soledat, però també té repercussions sobre la cohesió social de la societat³.

• Què entenem per soledat

La soledat és diferent de l'aïllament social. L'aïllament social es refereix a la característica objectiva de l'absència de relació amb altres persones. Per mesurar aquest tipus d'aïllament necessitem identificar les característiques objectives del funcionament de la comunitat, com l'ajuda entre el veïnat, i la grandària, composició i funcionament de la xarxa relacional de les persones. Aquelles persones amb un número molt petit de vincles significatius estan aïllades socialment.

El sentiment de soledat, en canvi, és una experiència subjectiva, resultat d'una avaluació de la coincidència o discrepància entre la quantitat i la qualitat de les relacions socials d'un mateix i els estàndards personals de relació socials que es conceben (el que es té en realitat i el que es consideraria òptim, l'ideal). La soledat es considera una expressió negativa dels sentiments que es poden manifestar en individus de totes les edats⁴.

Les persones en situació d'aïllament social no pateixen necessàriament soledat, i les persones amb sentiment de soledat no estan necessàriament aïllades socialment en un sentit objectiu. Algú que té una participació social activa pot sentir-se sol o sola. Dependrà de l'estàndard de relacions que consideri cadascú. Algunes persones amb un nombre petit de contactes socials poden arribar a sentir-se soles, i altres poden sentir-se suficientment integrades o incloses.

La soledat, a més, es pot distingir en dos components: soledat emocional, definida com l'absència d'una relació íntima (parella o millor amic o amiga), i soledat social, relacionada amb l'absència d'una xarxa social àmplia i interessant o atractiva (germans, cosins, amistats, veïns...). La soledat emocional, per exemple, apareix en la separació o mort de la parella i es caracteritza per forts sentiments de buidor,

³ European Commission (2018). Loneliness – an unequally shared burden in Europe
https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/fairness_pb2018_loneliness_jrc_i1.pdf

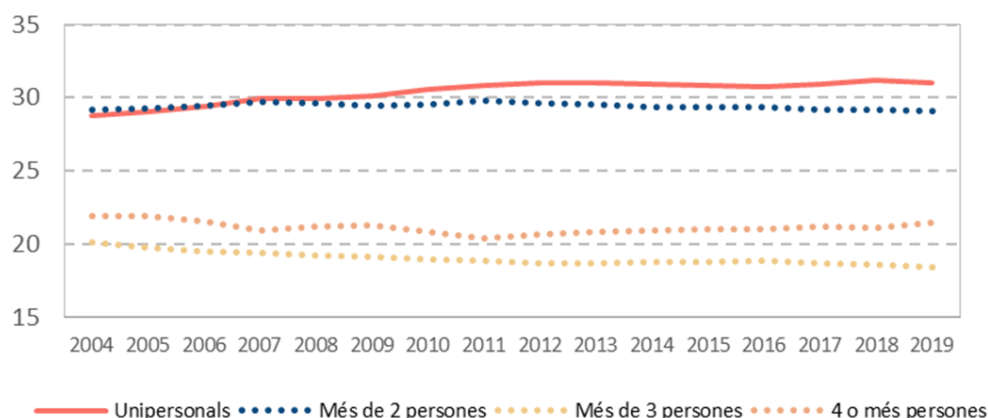
⁴ De Jong Gierveld, J., Van Tilburg, T. G., Dykstra, P. A. (2006). Loneliness and social isolation. In: Vangelisti A., Perlman D. (eds). Cambridge handbook of personal relationships. Cambridge University Press, Cambridge, pp 485–500.

abandonament i desamor. Per tant, només es pot resoldre al tenir una nova relació amb vincles forts. Les persones que s'han traslladat a un lloc on són novingudes (per processos migratoris, però també per canvis de residència) sovint estan relacionades amb soledat social. Aquesta soledat social es podria resoldre amb relacions amb persones que tinguin el mateix tipus d'interessos⁵.

- **La soledat a Barcelona. Una aproximació a les xifres**

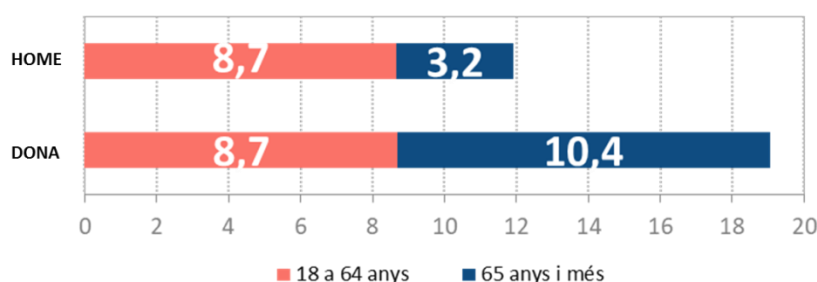
L'any 2019, a Barcelona hi havia 205.539 llars unipersonals, un 13% més de les que hi havia al 2004 (gràfic 1). La dada significa que a una de cada tres llars de la ciutat (31%) hi viu una sola persona: el 19,1% és una dona sola i l'11,9% un home sol. El col·lectiu més present en aquest percentatge és el de les dones de més de 65 anys, que suposen el 10,4% de les llars unipersonals (gràfic 2). En concret, 90.192 persones de 65 i més anys viuen soles: 68.701 dones i 21.491 homes.

Gràfic 1 · Evolució del tipus de llar segons nombre de persones (expressat en percentatges). Barcelona 2004-2019

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Padró Municipal d'Habitants, Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

Gràfic 2 · Perfil de les llars unipersonals (% respecte del total de les llars a la ciutat de Barcelona). Barcelona, 2019

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Padró Municipal d'Habitants, Departament d'Estadística i Difusió de Dades.

No obstant això, **viure sol o estar sol no vol dir sentir-se sol**. Es pot estar sola i gaudir d'aquesta soledat i, en canvi, viure acompanyada i sentir-se sola. Encara disposem de poques dades sobre l'impacte del sentiment de soledat a la ciutat de Barcelona, però sí que tenim a l'abast alguns indicadors

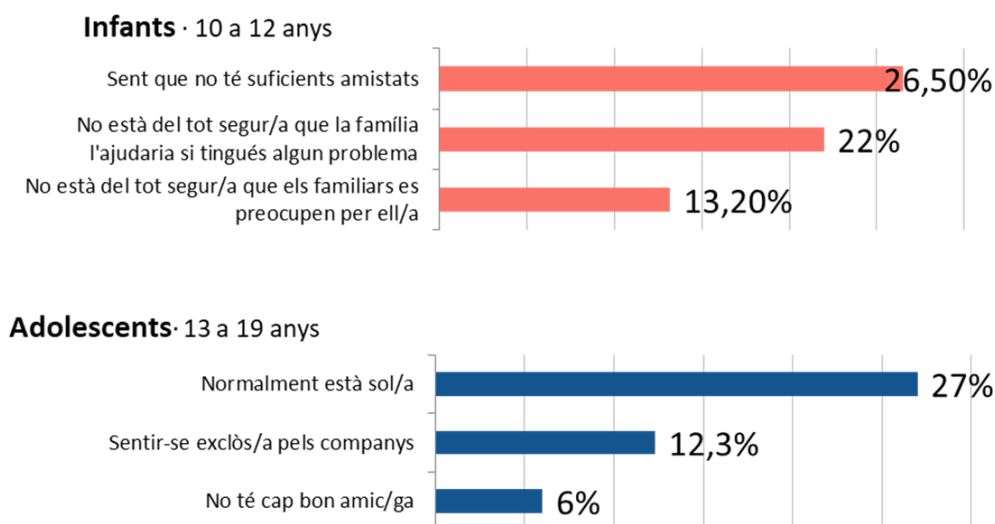
⁵ Weiss, R. S. (1973). Loneliness: the experience of emotional and social isolation. The MIT Press, Cambridge, MA.

indirectes que ens poden donar una panoràmica del problema de la soledat no desitjada al llarg del cicle de vida.

L'enquesta *Parlen els nens i nenes: el benestar subjectiu de la infància a Barcelona* de 2016-2017 assenyala que el 13,2% dels infants d'entre 10 i 12 anys no està del tot d'acord que hi hagi algú de la família que es preocupi per ells, el 22% d'aquests infants tampoc creu totalment que si té algun problema la seva família els ajudaria, i el 26,5% indica que no té suficients amistats (gràfic 3).

Pel que fa als adolescents, l'Enquesta sobre *Factors de Risc a l'Escola de Secundària* (FRESC) de 2016 mostra que el 27% de l'alumnat de secundària de 13 a 19 anys afirma que va estar sol o sola de manera habitual en els sis mesos anteriors (gràfic 3). A més, el 6% diu no tenir cap bona amistat, i el 12,3% s'ha sentit exclòs/a o rebutjat/da per la resta dels companys o companyes alguna vegada durant els 12 mesos anteriors.

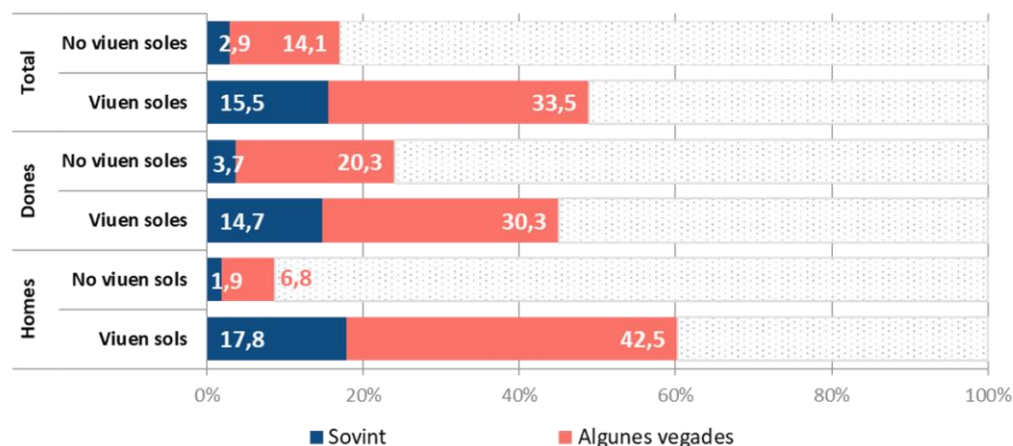
Gràfic 3 · Prevalença d'incidència d'indicadors associats a la soledat en infants i adolescents a Barcelona

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "El benestar subjectiu de la infància a BCN 2018" i FRESC 2016.

Pel que fa a les persones grans, l'*Enquesta de Salut de Barcelona* aporta indicadors directes sobre soledat de persones de 65 anys o més. Segons la darrera edició, de 2016, el 25% de les persones de 65 i més anys ha sentit falta de companyia en els darrers 12 mesos, i el 15,1% s'ha sentit exclòs del que passa al seu entorn alguna vegada (gràfic 4). Tot i que treballem sobre el sentiment de sentir-se sola, cal destacar que en el gràfic s'escenifica un clar biaix davant la materialització real de viure o no viure sola i un clar biaix de gènere: en les dones que viuen soles es multiplica per cinc el sentiment de soledat, i en els homes es multiplica per nou.

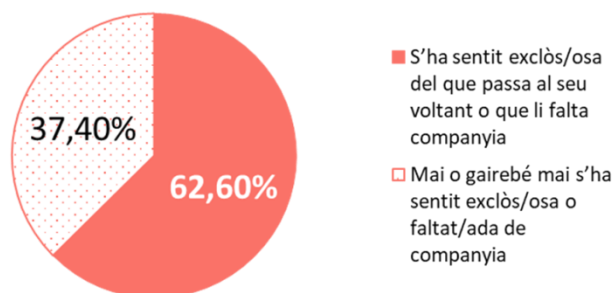
Gràfic 4 · Persones de 65 o més anys que senten que els falta companyia en els darrers 12 mesos. Barcelona, 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Enquesta de Salut de Barcelona, 2016

Un dels col·lectius amb una major incidència del sentiment de soledat és el de les persones amb dependència funcional, que solen viure situacions d'exclusió social més elevades que la població general. Segons l'*Enquesta a persones en situació de dependència funcional* de 2018, quasi dues tercers parts (el 62,6%) s'han sentit exclòs o que els faltava companyia en els 12 mesos anteriors (gràfic 5).

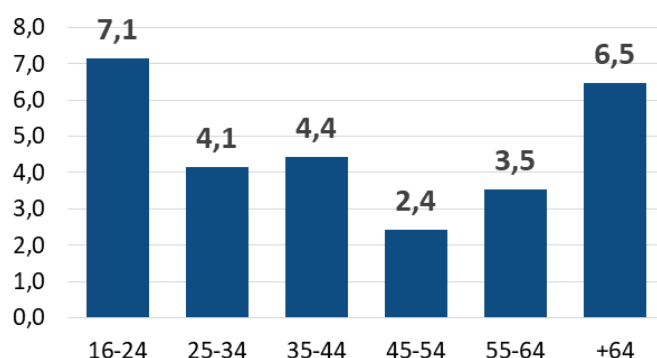
Gràfic 5 · Percentatge de persones en situació de dependència funcional (55 i més anys) que senten que els falta companyia o s'han sentit exclòs en els darrers 12 mesos. Barcelona, 2018

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades l'Enquesta a persones en situació de dependència funcional de Barcelona 2018.

Recentment, les dades de l'enquesta Òmnibus, realitzada al juny de 2020, ens permeten conèixer el sentiment d'aïllament i de soledat en les diferents franges d'edat durant la pandèmia. Són les persones joves i les persones grans les que tenen major percentatge de sentir-se aïllats (gràfic 6). Aquests dos col·lectius coincideixen amb els perfils amb major prevalença de soledat al Regne Unit, un país que des del 2018 és capdavanter en la lluita contra la soledat i fins i tot ha arribat a crear el Ministeri de la Soledat.

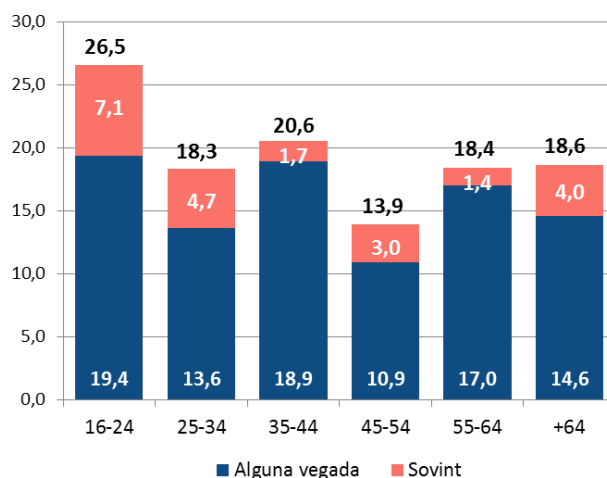
Gràfic 6 · Se senten sovint aïllats dels altres segons grups d'edat, 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades l'Enquesta Òmnibus de l'Oficina Municipal de dades.

D'altra banda, quan es pregunta directament sobre el sentiment de soledat, el 7,1% dels i de les joves indica que se senten sovint sols, un percentatge superior al de persones de 65 i més anys, amb el 4% (gràfic 7).

Gràfic 7 · Se senten alguna vegada o sovint sols segons grups d'edat, 2020

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades l'Enquesta Òmnibus de l'Oficina Municipal de dades.

La soledat no és un problema específic de la ciutat de Barcelona, sinó que afecta la majoria de les grans ciutats europees. Segons la Comissió Europea, al 2015 a Europa hi havia 30 milions de persones adultes, un 7,9% de la població, que manifestaven sentir-se soles sovint⁶. És, precisament, aquesta alta prevalença que s'estén a la majoria de territori el que ha fet que la soledat es consideri una de les epidèmies del segle XXI.

⁶ European Commission (2018). Loneliness – an unequally shared burden in Europe
https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/fairness_pb2018_loneliness_jrc_i1.pdf

• L'impacte de la Covid-19 en la soledat

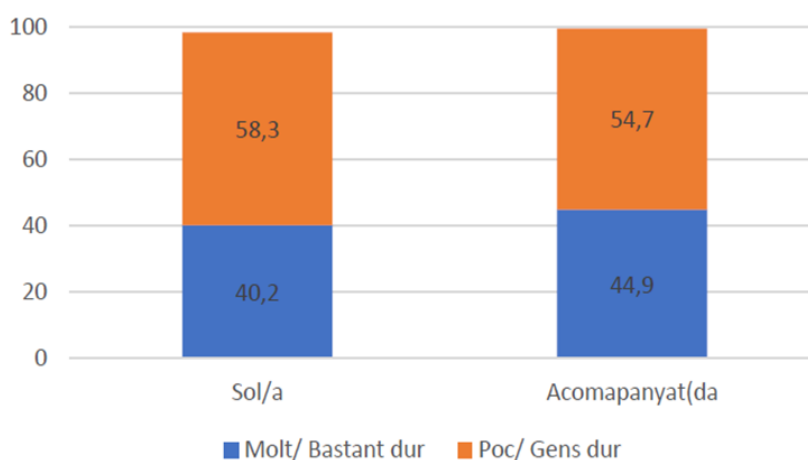
Des de l'esclat de la pandèmia de la Covid-19, el món ha canviat la seva manera de funcionar. La pandèmia ha impactat sobre el sistema sanitari i l'economia, però també, i de manera molt profunda, sobre l'estructura social que ordena el comportament dels individus i les relacions que tenen entre ells.

El període de confinament als domicilis derivat de la Covid-19 va sumar nous tipus de soledats als ja existents prèviament a la pandèmia. Les evidències assenyalen que, en general, les persones més vulnerables són les que poden patir de forma més acusada el sentiment de soledat, incrementant la situació de risc d'exclusió social que ja viuen. Així, les persones que tenen una salut delicada, les persones aturades i les persones amb ingressos baixos tenen més probabilitat de patir soledat. La crisi sanitària que ha general la pandèmia està tenint conseqüències tant econòmiques (ERTEs, tancament de negocis, augment atur) com socials (aïllament, dol per la pèrdua d'éssers estimats, tancament d'espais i equipaments que permetien el contacte i les relacions socials). Tot plegat preveu un augment del sentiment de soledat entre la població.

Passat el confinament, algunes d'aquestes persones potser deixen de sentir-se soles i poden recuperar les seves xarxes afectives i socials, però altres, en canvi, arrossegaran aquest sentiment durant més temps. És així com la Covid-19 i les conseqüències associades esdevenen una causa més de soledat que ve a sumar-se a la resta de fonts de soledat identificades en diverses recerques (com haver patit *bullying*, viure una separació o un divorci, el canvi d'escola o residència, l'inici a la maternitat o paternitat, viure un procés migratori, patir una malaltia o deteriorament cognitiu, el dol per la pèrdua d'una persona estimada, etc.).

Segons l'*Enquesta COVID-19 a Barcelona*, duta a terme entre el 6 i el 16 d'abril de 2020, el 34% de les persones entrevistades va passar el confinament en parella, el 29% va conviure amb quatre persones o més, i el 15% el va passar sol o sola. Quant a l'experiència del confinament, el 40,2% de les persones que van passar-lo soles i el 44,9% de les que el van viure acompanyades valoraven que el confinament havia estat molt o bastant dur (gràfic 9). És a dir, el fet de viure en una llar unipersonal no ha comportat necessàriament un patiment més per a les persones que viuen soles que per a aquelles que viuen acompanyades, però en qualsevol cas ha estat dur.

Gràfic 9 · Valoració de com han viscut el confinament en funció del tipus de convivència

Font: Elaboració pròpia segons l'Enquesta COVID-19 a Barcelona. Presentació de Resultats
Del 6 al 16 d'abril de 2020. Departament d'Estudis d'Opinió. Oficina Municipal de dades.

Caldrà esperar fins que acabi la situació de crisi sanitària i social que s'està vivint com a conseqüència de la Covid-19 per poder valorar l'impacte final que ha causat a la ciutat i a la ciutadania, no només en la seva salut física i mental, sinó també en el seu benestar emocional i social.

» 02. Per què una estratègia contra la soledat a Barcelona?

La vida urbana porta moltes coses positives, com el progrés, les relacions socials de valor, o el reforç i l'apoderament de l'individu. Alhora, pot generar, també, aspectes negatius, com la manca de relacions sòlides i profundes, i la falta de confiança en els altres. Les relacions socials són claus per al lliure exercici dels drets de ciutadania. D'altra banda, la confiança és la base per a la construcció d'un projecte de vida en societat, així com la base per avançar en la felicitat. Jeremy Bentham (1748 - 1832), pensador i reformador polític anglès, deia que la millor societat és aquella en la qual els ciutadans i les ciutadanes són més feliços, i per tant, la millor política serà aquella que generi una major felicitat.

A la vegada, Bauman va encunyar el concepte *modernitat líquida* per definir el període en què vivim, on les realitats sòlides d'etapes anteriors (com el treball, el matrimoni i les relacions per a tota la vida), han donat pas a un món més incert, precari i provisional. En definitiva, un món líquid, inestable i volàtil⁷. El concepte líquid també el trasllada a les relacions interpersonals. Amb la postmodernitat hem passat de tenir relacions sòlides i perdurables⁸ a relacions fugaces, superficials i etèries, amb un grau de compromís menor.

Les relacions líquides, juntament amb el disseny urbanístic de les grans ciutats, la tendència de les societats cap a l'individualisme, les noves tecnologies, i les desigualtats econòmiques, culturals, i socials han generat l'aparició de diferents soledats urbanes. Durant molts anys, el model d'organització social ha tendit a donar resposta a la soledat des d'un punt de vista mèdic i individual, malgrat que el problema és social. Caldrà estudiar la patologització i la medicalització del fenomen de la soledat. Fins a quin punt és una patologia per a la qual cal tractar qui la pateix? I fins a quin punt és una conseqüència social del món en què vivim?⁹ Cal, doncs, despatologitzar la soledat i resoldre el problema de la soledat no desitjada des de les relacions socials i des del funcionament, en si mateixa, de la societat. És la societat qui té un problema i la que genera persones soles, no són les persones soles les que tenen un problema.

Barcelona, davant el repte que suposa la soledat, comença a treballar en l'Estratègia municipal contra la Soledat per promoure les relacions sòlides i duradores, i vetllar pel benestar de tots els ciutadans i ciutadanes, en la línia dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030. No ens fixem en les persones que estan a gust soles i que gaudeixen de la seva soledat, sinó en aquelles a qui el sentiment de soledat els provoca malestar. Es tracta, doncs, d'oferir recursos a aquelles persones que estan patint una situació de soledat no desitjada de manera crònica, però, sobretot i més important, cal enfortir els vincles socials per prevenir la soledat de les persones de qualsevol edat, sexe, gènere i origen a la ciutat. L'Estratègia municipal contra la Soledat cerca apoderar les persones incrementant o donant resposta als déficits que pugui tenir la seva xarxa de relacions socials i familiars, de la mateixa manera que cerca aprofundir en el pacte per la cohesió social.

⁷ Bauman, Z. (2015). *Modernidad líquida*. Fondo de cultura económica.

⁸ Compte que "sòlides i perdurables" no és sinònim de satisfactòries, simplement aquí es constata alguns elements de la naturalesa de les relacions sense entrar a fer judicis sobre graus de satisfacció.

⁹ Aquest plantejament és un clar intent de cercar les causes subjacents que provoquen soledat. Tot sovint veiem el desenvolupament de polítiques sobre efectes que genera la societat, i no sobre les causes. En el cas que ens ocupa, tot i prestar molta atenció als efectes de la soledat no s'ha de perdre l'objectiu darrer, fer un abordatge de les causes.

» 03. Abast de la Mesura de Govern

La lluita vers la soledat és una tasca de llarg recorregut i gran abast; s'ambiciona de facilitar els canvis culturals que permetin erradicar aquesta emoció quan és no volguda de manera natural per la mateixa societat.

Aquesta Mesura de Govern no presenta el conjunt de mesures i accions que inclourà l'Estratègia municipal contra la Soledat, sinó que **mostra el recull de tasques de planificació i elaboració per arribar a assolir l'estratègia**. En aquest document, doncs, presentem la metodologia i el pla de treball que ens permetrà assolir l'Estratègia municipal contra la Soledat.

La Mesura de Govern té tres grans objectius:

- 1. Disposar d'una política transversal que interpel·li tots els serveis públics en matèria de soledat.** Diverses recerques indiquen que la soledat no entén d'edat, ni de sexe, ni de gènere, ni d'origen. Les solucions, doncs, han de tenir un caràcter transversal que passin per la promoció de les relacions, la salut, el treball comunitari, la participació i també el disseny de l'espai de la ciutat. Tot plegat fa necessària la implicació de totes les Àrees municipals, amb un ampli treball de participació i coordinació interna.
- 2. Disposar d'una política de llarg recorregut** que arribi a donar resposta al problema de la soledat no desitjada, com a mínim durant els propers 10 anys. És per aquest motiu que plantejem una estratègia en un espai temporal 2020-2030, alineat amb l'Agenda 2030 d'Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), tal com s'està treballant amb altres estratègies i plans municipals (Pla d'Adolescència i Joventut, Pla d'Infància, etc.).
- 3. Reflexionar i fomentar el debat públic, i també l'intel·lectual i l'acadèmic, al voltant de la soledat.** S'ha escrit molt sobre les causes individuals de la soledat, però encara ens cal conèixer la seva naturalesa com a fenomen social, per tal de sensibilitzar la ciutadania i desestigmatitzar aquells qui la pateixen.

• Objectiu general de l'Estratègia municipal contra la Soledat

L'estratègia contra la soledat de l'Ajuntament de Barcelona es presentarà el 2021 i té un gran objectiu: combatre la soledat no desitjada en les diferents etapes del cicle de vida a la ciutat de Barcelona. L'Estratègia municipal contra la Soledat es definirà per dos grans trets:

- » Ser una estratègia **municipal**. Això vol dir que respondrà a allò que podem fer com a administració local per abordar la problemàtica de la soledat a la ciutat. Tot i això, al llarg del període d'implantació incorporarà la mirada de ciutat, per tal que les entitats, la ciutadania i el món acadèmic també se'n facin responsables i puguem arribar a consolidar un **Pacte Ciutadà contra la Soledat** que tingui l'ambició d'interpel·lar tots aquells aspectes de la vida de la ciutadania i no només els que afectin la institució municipal.
- » Tenir un **període d'implantació, actualització i activitat de deu anys**. Certament, sembla una incongruència que, atesos els ràpids canvis socials, econòmics i sanitaris que estem vivint (una prova dels quals n'és la pandèmia de la Covid-19 que enguany ha paralitzat el món) ens plantejem una planificació a deu anys vista. Per això, aquesta estratègia es presentarà com un full de ruta, **flexible**, que marcarà les grans línies estratègiques i d'acció per combatre la soledat

a la ciutat, però **amb possibilitat d'adaptar-la en funció dels canvis socials i noves realitats que puguin arribar.**

- **Quins reptes ens plantegem?**

En aquest procés d'elaboració de l'estratègia se'ns presenten diferents **reptes** a què haurem de donar resposta. Són reptes tant a nivell intern (què hem de fer com administració), com també externs (què s'ha de fer a la nostra ciutat, als nostres barris, per aconseguir combatre la soledat) i que presentem tot seguit:

- » Clarificar què volem dir quan parlem de sentiment de soledat i distingir-la de l'aïllament social.
- » Trencar el mite que la soledat només la pateixen persones grans.
- » Fer una **política de prevenció, detecció i abordatge de la soledat** des de les edats més primerenques del cicle de vida.
- » Obtenir dades i indicadors que permetin fer una bona **diagnosi de la soledat** en totes les etapes del cicle de vida.
- » **Transversalitat**, implicant a tota l'organització en posar la mirada en la soledat i identificar tots els agents que intervindran en l'estratègia.
- » Entendre que una estratègia contra la soledat **pot suposar la posada en marxa de nous serveis, però també reformular-ne d'altres que ja existeixen.**
- » Fer una estratègia que tingui en compte tant la persona com el seu entorn social a l'hora de proposar i posar en marxa mesures per combatre la soledat.
- » Definir programes o serveis prou flexibles per adaptar-nos a les necessitats canviants de les persones i de la societat.
- » Detectar i identificar aquelles persones que se senten soles i que potser no ho manifesten degut a l'estigma de la soledat, que tendeix a invisibilitzar les persones que la pateixen.
- » Aconseguir que les persones que pateixen soledat no desitjada se sentin interpel·lades i accedeixin als programes o serveis amb un alt valor en foment de la socialització, ja siguin nous, reformulats o existents.
- » Explicar a la ciutadania els serveis i programes en clau de soledat sense estigmatitzar.
- » Incentivar que altres entitats o institucions s'impliquin en la lluita contra la soledat de la ciutat.

» 04. Metodologia: com construïm l'Estratègia municipal contra la Soledat

• Objectius metodològics

El **procés metodològic** de construcció i implantació de l'estratègia per combatre la soledat volem que sigui **flexible**. Això vol dir que, tant en l'elaboració inicial com en el desenvolupament al llarg dels 10 anys, introduïrem fórmules per incorporar noves visions, noves realitats, nous plantejaments que s'adaptin a les característiques canviants del món incert en què vivim i, sobretot, a les necessitats de les persones en funció de la diagnosi i l'avaluació de la realitat social de la ciutat.

És per això que ens plantegem els **objectius metodològics** següents:

- 1.** Tenir en compte les diferents fonts o causes de soledat en les diferents etapes vitals de les persones.
- 2.** Incidir sobre la persona com a individu, així com també en el seu entorn social, entès com les circumstàncies que l'envolten¹⁰.
- 3.** Implicar tota l'organització municipal, en clau de transversalitat.
- 4.** Innovar respecte del que ja s'està fent.
- 5.** Implicar altres entitats o institucions per ajudar a entendre el problema i per formar part de la solució.
- 6.** Incorporar els vessants de prevenció, detecció, promoció i atenció.

Per aconseguir aquests objectius treballarem des de diferents esferes que conformen el que hem anomenat **mapa de l'estratègia** de la soledat i que expliquem en l'apartat següent.

• Mapa de les esferes que conformen l'estratègia

L'Estratègia municipal contra la soledat es **treballa en diversos nivells** (tècnic, gerencial, polític, científic, territorial, ciutadà i d'entitats) i amb la **confluència de diferents esferes**:

- » **Esfera interna:** a partir de sessions de treball amb tècnics i tècniques municipals de diferents àrees i departaments de tot l'Ajuntament. Aquest treball intern s'ha vist modificat, tant en els terminis com en la pròpia metodologia de partida, arran de la crisi provocada per la Covid19.
- » **Esfera de diagnosi i anàlisi:** que ens ha de permetre conèixer la realitat de la soledat a la ciutat i tenir-ne una diagnosi acurada. Aquesta anàlisi té dues vies de treball. D'una banda, l'elaboració d'un **mapeig de programes i serveis municipals** que ja estan en funcionament i que tenen un impacte, directe o indirecte en la lluita contra la soledat. I d'altra banda, la incorporació d'indicadors validats de soledat en diverses **enquestes** municipals.

¹⁰ El filòsof Ortega y Gasset va dir la cèlebre frase "Yo soy yo y mi circunstancia, y si no la salvo a ella no me salvo yo" a *Meditaciones del Quijote* (1914), entenent com a circumstància l'entorn que ens envolta, l'espai i ambient de cada moment.

- » **Esfera acadèmica/científica:** per incorporar la visió de la soledat des del món científic a través de la mirada d'experts i la complicitat de les universitats. En aquest sentit, al mes de juliol d'enguany, hem creat el Consell Assessor Científic de la Soledat (CACS) que permetrà aportar coneixement i contrastar científicament l'Estratègia municipal contra la soledat.
- » **Esfera ciutadana:** amb propostes ciutadanes a través de la plataforma Decidim, sessions de contrast amb entitats i organismes (Consell Municipal de Benestar Social, Consell Assessor de la Gent Gran, Xarxa pels Drets dels Infants, entre d'altres...) que ens permetran ampliar i contrastar la diagnosi i les accions de l'Estratègia, així com trobar complicitats en la lluita contra la soledat.
- » **Esfera internacional:** posant la mirada en allò que passa fora de la ciutat i compartint coneixement de lliçons apreses. En aquest sentit, estem elaborant un recull de bones pràctiques nacionals i internacionals que ens ajudi a entendre millor el fenomen de la soledat i a aprendre d'altres experiències. Amb l'objectiu que compartir coneixement i experiències volem crear xarxes amb altres ciutats i organitzar una Jornada Internacional contra la Soledat al 2022.

Figura 1 · Mapa de les 5 esferes que generen procés d'elaboració

- **Una primera aproximació a les línies estratègiques de l'Estratègia municipal contra la soledat**

A partir de la revisió bibliogràfica científica hem plantejat sis línies de treball. No obstant això, aquestes línies es debatran en les diferents sessions de contrast amb el personal tècnic de l'Ajuntament, els membres del CACS i les entitats, per tal de consensuar-les i adaptar-les a la realitat de la ciutat de Barcelona. És per aquest motiu que les línies estratègiques que presentem tot seguit podran ajustar-se o redefinir-se durant el període de disseny de l'Estratègia municipal contra la Soledat.

En tot cas, entenem que és clau per a l'estratègia municipal treballar en les següents línies:

- 1. Oferir serveis i recursos, presencials o virtuals, que orientin i acompanyin les persones davant la soledat**, proporcionant eines que ajudin a crear vincles sòlids i de qualitat. Han de ser serveis i recursos presents a tots els barris de la ciutat i accessibles per a tothom, amb especial atenció als infants, a adolescents i joves, i també a persones grans.
- 2. Sensibilitzar sobre la soledat**, conscienciar que pot afectar a persones de qualsevol edat, sexe, gènere i origen, lluitar contra l'estigma que genera i fomentar el teixit comunitari. Sensibilitzar els i les professionals de diferents àmbits per facilitar la detecció i atenció de les persones que se senten soles.
- 3. Fer dels barris de la ciutat espais de relació**, reforçant espais accessibles i processos comunitaris, i també reforçant serveis i programes municipals a les llars com a primer element de detecció i prevenció.
- 4. Repensar la ciutat en clau de lluita contra la soledat**, dissenyant o repensant espais i equipaments públics per promoure la comunicació i col·laboració entre persones. Cal preveure espais d'intercanvi generacional i espais específics per a certs col·lectius, com adolescents i joves, que es poden sentir més còmodes entre iguals.
- 5. Treballar en xarxa institucional, amb entitats i amb altres ciutats** per intercanviar coneixements i buscar solucions davant el problema global de la soledat.
- 6. Revisar protocols i sistemes interns de funcionament i d'organització** per remoure inèrcies i promoure les adaptacions necessàries per fer front als nous reptes de soledat.

L'objectiu final és **identificar els riscos i determinants que porten al sentiment de soledat, oferir els serveis i recursos adients a les persones afectades, adequar els serveis municipals que ja existeixen en la mesura que calgui, planificar els nous recursos que es detectin com a necessaris, posar en marxa les eines per poder prevenir la soledat i fomentar els vincles socials de les persones amb poca xarxa familiar o d'amistats. No es tracta només de ser reactius davant d'aquells casos de soledat identificats, sinó també de ser proactius per tal de prevenir situacions de soledat.**

» 05. Calendari d'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat

• **Primeres accions: octubre 2019 – octubre 2020**

L'*Estratègia municipal contra la Soledat* inicia el seu recorregut l'octubre de 2019, quan s'acorda posar-la en marxa per tal de tenir-la enllestida i poder presentar-la al cap d'un any, l'octubre de 2020. No obstant això, igual que ha passat amb tants altres projectes, la irrupció de la Covid-19 ha obligat a revisar el calendari d'elaboració i presentació de l'Estratègia.

Des de fa un any, doncs, es treballa en l'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat i s'hi seguirà treballant en col·laboració amb les diferents àrees del consistori i també amb professionals, persones expertes i del món acadèmic, i entitats de la ciutat, per **presentar el 2021** el document amb totes les mesures i actuacions municipals per a la lluita contra la soledat.

Durant aquests mesos s'ha avançat aquests àmbits:

- A.** Detecció de **fonts causants de soledat**.
- B.** **Diagnosi prèvia de la soledat a Barcelona**.
- C.** Incorporació d'**indicadors per mesurar soledat** en enquestes municipals.
- D.** **Mapeig de serveis i recursos per combatre la soledat** que ja s'estan duent a terme a l'Ajuntament.
- E.** **Disseny de la metodologia** per crear l'Estratègia Municipal contra la Soledat, amb el replantejament necessari per incorporar-hi la perspectiva de la Covid-19.
- F.** Primeres **sessions de treball amb tècnics i tècniques municipals** de diferents àrees i departaments de tot l'Ajuntament.
- G.** Establiment de **línies estratègiques d'actuació**.
- H.** **Presentació del disseny i del procés d'elaboració de l'Estratègia al Comitè Executiu de Gerents de l'Ajuntament de Barcelona**, i també a àrees i departaments considerats clau per a l'establiment de sinèrgies que afavoreixin la transversalitat del projecte.
- I.** Inclusió de la mirada de **transversalitat de gènere**.
- J.** Creació del **Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS)**.
- K.** Disseny del que serà el **web Barcelona contra la Soledat**, que inclourà l'**Observatori de la Soledat de Barcelona**.

Tot seguit detallem cadascun dels avenços que s'han fet fins ara:

A. Detecció de fonts causants de soledat

La revisió de la recerca científica internacional i nacional ens ha permès conèixer les fonts de la soledat i afirmar que la soledat pot afectar qualsevol persona en moments diferents del seu cicle de vida, sigui quin sigui el seu sexe, gènere, edat o origen. Tot i que els detonants poden variar segons es tracti d'infants, d'adolescents, de joves, de persones adultes o de persones grans, i fins i tot depenent de les seves experiències i trajectòries vitals, trobem un seguit de causes comunes a totes les franges d'edat que poden causar soledat, com el dol per pèrdua d'éssers estimats o processos migratoris, que quedaran recollides i es presentaran en el document final de l'Estratègia municipal contra la Soledat.

B. Diagnosi prèvia de la soledat a Barcelona

S'ha elaborat un primer document que permet conèixer, a partir dels indicadors disponibles en el moment d'iniciar el disseny de l'Estratègia, algunes dades preliminars sobre la soledat a la ciutat. La majoria dels indicadors existents en aquell moment són indirectes, d'aquí la necessitat d'obtenir més informació incloent preguntes sobre soledat en diverses enquestes. Aquesta primera diagnosi es podrà consultar al web de Soledat que es presentarà a finals d'octubre de 2020.

C. Incorporació d'indicadors per mesurar soledat en enquestes municipals

Després de fer una cerca dels diferents indicadors existents per mesurar el sentiment de soledat, s'han inclòs un seguit d'indicadors validats internacionalment en diverses enquestes municipals per poder obtenir dades comparables i rigoroses sobre soledat a la ciutat de Barcelona¹¹. L'objectiu és poder obtenir dades comparables per a diferents grups poblacionals que ens permetin tenir un diagnòstic ampli i rigorós de la soledat a Barcelona al llarg del temps. Els ítems per mesurar el sentiment de soledat s'han introduït, per ara, en l'*Enquesta Covid-19 a Barcelona* i en l'*Enquesta de la joventut*, que són les dues enquestes que s'han realitzat durant aquests darrers mesos. S'espera poder incloure aquests indicadors de soledat en altres enquestes a mesura que estigui previst el treball de camp. S'ha optat per aprofitar les enquestes ja existents, en comptes de dissenyar-ne una de nova i exclusiva sobre soledat, per tal d'optimitzar recursos (econòmics i humans) i aprofitar el rigor i el disseny de les enquestes ja previstes.

D. Mapeig dels serveis i recursos per combatre la soledat que ja s'estan duent a terme a l'Ajuntament

En la lluita contra la soledat, l'Ajuntament de Barcelona no parteix de zero; tot al contrari, des de fa anys ofereix un ampli ventall de programes i serveis municipals adreçats de manera directa o indirecta a combatre la soledat per millorar el benestar de les persones.

En aquest sentit, s'ha dut a terme una tasca intensa i completa de mapeig que ens permet tenir una fotografia fidel dels programes i serveis municipals relacionats amb la soledat que estan en marxa i que reforcen la transversalitat de l'*Estratègia municipal contra la Soledat*.

El mapeig inicial de programes, serveis, projectes i accions sobre soledat s'ha realitzat:

¹¹ S'ha utilitzat l'Escala UCLA reduïda, que inclou 4 indicadors: Amb quina freqüència vostè... 1) se sent aïllat/ada dels demès, 2) se sent exclòs/a, 3) sent que li falta companyonia, 4) se sent sol/a?

- » Buidant documents d'accés públic (mesures de govern, catàlegs de serveis, plans d'actuació, estratègies) i altres documents accessibles als webs municipals. El llistat inicial incloïa accions adreçades a la ciutadania, sense incloure equipaments però sí, en canvi, serveis o programes que ofereixen els equipaments i que tenen relació amb la lluita contra la soledat.
- » Revisant els webs de les gerències, instituts i empreses municipals i consorcis de l'Ajuntament de Barcelona.

Un cop buidats documents i webs, personal tècnic designat per cada gerència va realitzar la revisió del mapeig inicial, amb l'objectiu d'actualitzar el document amb totes les aportacions. Amb tot plegat s'ha generat un resum de dades interactiu, un *dashBoard* i que també formarà part del document definitiu de l'Estratègia municipal contra la Soledat.

Com a resultat provisional d'aquest mapeig trobem que l'Ajuntament de Barcelona té en marxa més de 300 programes i serveis (316 concretament) que contribueixen a combatre la soledat, de manera més o menys directa.

E. Disseny de la metodologia per crear l'Estratègia Municipal contra la Soledat, amb el replantejament necessari per incorporar-hi la perspectiva de la Covid-19

Partint de la base que el disseny i la posada en marxa de l'Estratègia municipal contra la Soledat suposa una actuació municipal transversal, de gran envergadura i llarg recorregut, la metodologia emprada es basa en sessions de treball, co-creació i contrast amb tècnics i tècniques municipals de diferents àrees i departaments que tenen com a objectius:

- » Revisar què s'està fent i cercar la innovació.
- » Implicar tota l'organització municipal.
- » Comptar amb altres institucions i amb entitats per visibilitzar el problema, contribuir a desestigmatitzar-lo i formar part de la solució.

A les sessions de treball hi participa personal tècnic de l'Ajuntament de Barcelona, designat des de totes les gerències. Està previst fer quatre sessions de treball en total. Aquestes sessions han de servir per fer aportacions per combatre la soledat des de diversos àmbits, així com concretar, prioritzar i contrastar les mesures i accions sorgides. Els avenços i els resultats d'aquestes sessions de la sessió de personal tècnic es contrastaran també a nivell acadèmic, ciutadà, professional i d'entitats.

F. Primeres sessions de treball amb tècnics i tècniques municipals de diferents àrees i departaments de tot l'Ajuntament

En un inici estava previst iniciar aquestes sessions de manera presencial l'abril de 2020, però la pandèmia de la Covid-19 va suposar el replantejament de les sessions, tant pel contingut com pel format. El confinament dels primers mesos de pandèmia podrien haver agreujat el sentiment de soledat. És per aquest motiu que es va convocar una sessió de treball especial, en format telemàtic, 'Sessió soledat – COVID-19'. Al llarg d'aquest darrer trimestre d'any 2020 treballarem de forma grupal i en format telemàtic el document de l'estratègia.

En total seran quatre sessions de treball:

- » 1a sessió de treball: monogràfic especial "Soledat i covid-19" (maig 2020).
- » 2a sessió de treball: concreció i priorització de línies i propostes (setembre 2020).
- » 3a sessió de treball: contrast de línies i propostes (octubre 2020).
- » 4a sessió de treball: integració i tancament de línies i propostes (novembre 2020).

En aquestes sessions, s'han treballat les propostes sorgides de:

- » Jornada interna sobre soledat PAM 2020-2023 (novembre 2019).
- » Jornada sobre soledat de la Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans (gener 2020).
- » Sessió de treball monogràfica "soledat i covid-19" (maig 2020).
- » Propostes ciutadanes a través de la plataforma Decidim (primavera 2020).
- » Propostes sorgides de la sessió de constitució del Consell Assessor Científic contra la Soledat – CACS (juliol 2020).
- » Propostes sorgides de reunions bilaterals de la Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans amb altres direccions, gerències, àrees i departaments considerats clau.

G. Establiment i revisió de línies estratègiques d'actuació

Les grans línies que vertebraran l'Estratègia municipal contra la Soledat s'han establert a partir d'una intensa tasca de recerca d'informes i altres documents, de revisió bibliogràfica i de coneixement d'altres estratègies similars que s'han posat en marxa prèviament a Europa. En aquesta tasca de recerca i documentació hem comptat amb la col·laboració i les aportacions bibliogràfiques del Servei de Documentació i Accés al Coneixement (SEDAC) de l'Ajuntament de Barcelona. Igual que el conjunt de l'Estratègia, les línies estratègiques definides inicialment estan subjectes a revisió i actualització constants, segons noves circumstàncies i necessitats que es van detectant.

H. Presentació del disseny i procés d'elaboració de l'Estratègia al Comitè Executiu de Gerents de l'Ajuntament de Barcelona, i també a àrees i departaments considerats clau per a l'establiment de sinèrgies que afavoreixin la transversalitat del projecte

Des que el 4 de març de 2020 es va presentar el projecte de l'Estratègia municipal contra la Soledat al Comitè Executiu de Gerents de l'Ajuntament de Barcelona, la Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans, encarregada de la coordinació de l'Estratègia, duu a terme reunions amb àrees i departaments de totes les gerències, amb l'objectiu de buscar sinèrgies i establir col·laboracions des de la transversalitat i la complementarietat.

De març a octubre de 2020 s'han mantingut trobades amb:

- » Gerència Municipal
 - » Comitè executiu
 - » Gerència de Coordinació Territorial i de Proximitat
 - » Oficina Municipal de Dades
- » Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI
 - » Direcció d'Innovació Social
 - » Direcció de Serveis de Salut
 - » Direcció de Serveis d'Envel·liment i Cures
 - » Departament de Participació Social
 - » Departament de Promoció de les Dones i LGTBI

- » Departament de Recerca i Coneixement
- » Departament de Comunicació
- » Departament de Planificació i Processos
- » Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS)
 - » Gerència
 - » Direcció de Serveis d'Intervenció Social
 - » Departament d'Atenció Social a la Família i la Infància
 - » Departament dels Serveis d'Urgències i Emergències Socials i d'Intervenció a l'Espai Públic
- » Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)
 - » Gerència
 - » Departament d'Estratègia i Coordinació
- » Àrea de Seguretat i Prevenció
 - » Gerència + equip directiu
- » Àrea d'Ecologia Urbana
 - » Gerència
 - » Comitè de direcció
- » Àrea de Cultura, Educació, Ciència i Comunitat
 - » Direcció de Serveis d'Acció Comunitària
 - » Departament d'Interculturalitat i pluralisme religiós
- » Àrea d'Economia, Recursos i Promoció Econòmica
 - » Direcció de Serveis de Comunicació Interna, Desenvolupament i Atenció al Personal, de la Gerència de Persones i Desenvolupament Organitzatiu
- » Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital i Esports
 - » Direcció de Serveis de Drets dels Animals
- » Gerència Consorci de Biblioteques

I. Inclusió de la mirada de transversalitat de gènere

El document de presentació del procés d'elaboració de l'Estratègia Municipal contra la Soledat al Comitè Executiu va ser revisat oportunament pel Departament de Transversalitat de Gènere i Polítiques de Temps. De la mateixa manera, comptem amb la seva col·laboració per revisar el document complet de l'Estratègia.

J. Creació del Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS)

Amb l'objectiu de dotar a l'Estratègia municipal contra la Soledat de rigor acadèmic i científic, s'ha creat un Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS) format per persones de l'àmbit acadèmic i científic de diferents disciplines (psicologia, sociologia, medicina, treball social, urbanisme, entre d'altres). El CACS¹² té per objectiu esdevenir un espai de debat, reflexió, assessorament i seguiment de l'Estratègia municipal contra la Soledat que en garanteixi l'eficiència i el rigor.

Els membres del CACS són:

- » **Presidència:** **Joan Ramon Riera Alemany**, Regidor d'Infància, Joventut, Persones Grans i Persones amb Discapacitat.

¹² El CACS ha estat creat mitjançant la Resolució S1/D/2020-00721.

- » **Vicepresidència 1:** **Sara Berbel**, Gerent Municipal.
- » **Vicepresidència 2:** **Magda Orozco**, Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans.
- » **Secretaria:** **Sandra Escapa**, Dra. en Sociologia i assessora de la Regidoria d'Infància, Joventut, Persones Grans i Persones amb Discapacitat; i **Carme Pollina**, referent de l'Estratègia municipal contra la soledat a Barcelona 2020-2030.

» **Membres:**

- **Jordi Alonso**. Catedràtic en Medicina preventiva i Salut Pública, Universitat Pompeu Fabra (UPF). Director del Programa d'Epidemiologia i Salut Pública de l'Institut del Mar d'Investigacions Mèdiques (IMIM). Expert en epidemiologia de la salut mental.
- **Liliana Arroyo**. Doctora en Sociologia. Docent i investigadora de l'Institut d'Innovació Social d'ESADE. Experta en adolescents, joves i TIC.
- **Rocío Calvo**. Doctora en Treball Social. Professora titular de la Boston College, School of Social Work. Directora del Latinx Leadership Initiative. Experta en els factors socials i culturals en el benestar subjectiu de les persones immigrants.
- **Ferran Casas**. Catedràtic en Psicologia Social i professor emèrit de la Universitat de Girona (UdG). Expert en benestar subjectiu dels infants.
- **Montserrat Celdrán**. Doctora en Psicologia. Professora agregada del Departament de Cognició, Desenvolupament i Psicologia de l'Educació de la Universitat de Barcelona (UB). Experta en psicologia del desenvolupament i soledat.
- **Laura Coll-Planas**. Doctora en Salut Pública. Responsable Àrea d'Investigació de la Fundació Salut i Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Experta en envelliment i soledat.
- **Fernando Fantova**. Doctor en Sociologia, Psicòleg i Educador Social. Consultor social expert en el disseny de polítiques públiques i innovació social.
- **Joan Gené Badia**. Doctor en medicina, metge especialista en medicina familiar en actiu a EAP de Barcelona i professor associat a la UB. Expert en detecció de la soledat en persones grans i el paper de l'Atenció Primària.
- **Eulàlia Hernández**. Doctora en Psicologia. Professora i investigadora de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Experta en psicologia evolutiva i TIC.
- **Elvira Lara**. Doctora en Psicologia. Investigadora postdoctoral al Departament de Psiquiatria de la Universitat Autònoma de Madrid (UAM). Experta en soledat i deteriorament cognitiu de les persones grans.
- **Paco López**. Doctor en Psicologia. Professor de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, Universitat Ramon Llull (URL). Expert en treball comunitari, resiliència i suport social.

- **Francesc Núñez.** Doctor en Sociologia, professor a la UOC i URL. Expert en sociologia de les emocions i sociabilitat online.
- **Sara Marsillas.** Doctora en Psicologia. Investigadora postdoctoral en envelliment de l'Institut Gerontològic Matia (Sant Sebastià). Experta en relacions socials de les persones grans i soledat.
- **Daniel Mòdol.** Arquitecte. Professor al Departament d'Urbanisme i ordenació del territori a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona (ETSAB - UPC).
- **Sara Moreno Colom.** Doctora en Sociologia. Professora agregada del Departament de Sociologia de la UAB. Experta en gènere, usos del temps, benestar i mercat laboral.
- **Víctor Pérez.** Doctor en medicina. Metge especialista en Psiquiatria. Director de l'Institut de Neuropsiquiatria i Addiccions de l'Hospital de la Mar. Lidera el Programa de Depressió i prevenció de la conducta suïcida del CIBERSAM (UAB).
- **Laura Rico.** Doctora en Psicologia. Investigadora Postdoctoral en Psicologia Clínica i de la Salut a la UAM. Experta en envelliment, dependència i soledat.

La primera trobada es va realitzar el 17 de juliol de 2020, en un acte oficial de constitució que va combinar presencialitat i virtualitat adaptat a la normativa sanitària de prevenció per Covid-19.

K. Disseny de la web Barcelona contra la Soledat que inclourà l'Observatori de la Soledat de Barcelona

S'està preparant el contingut i disseny del que serà el web Barcelona contra la Soledat (barcelona.cat/soledat) i que estarà operatiu a finals d'octubre de 2020. En aquesta pàgina web s'inclourà informació sobre serveis i programes municipals per combatre la soledat i sobre l'Estratègia municipal contra la Soledat. També inclourà l'Observatori de la Soledat de Barcelona, que recollirà dades actualitzades sobre la soledat a Barcelona, recerques d'àmbit local i internacional, a més d'altres materials d'interès per a professionals i per a tota la ciutadania.

• Properes accions: novembre 2020 – març 2021

El procés d'elaboració de l'Estratègia Municipal contra la Soledat continuarà obert i ben actiu durant els darrers mesos del 2020 i els primers del 2021, fins arribar a la presentació del document final.

Els propers mesos d'elaboració de l'Estratègia, les accions se centraran en:

- A.** Finalitzar les **sessions de treball i co-creació amb tècnics i tècniques municipals** de diverses àrees de l'Ajuntament.
- B.** **Contrastar les aportacions recollides amb tots els agents implicats** (de l'àmbit tècnic, acadèmic, ciutadà i de les entitats).
- C.** Concretar **col·laboracions i sinèrgies** iniciades amb departaments i àrees clau, i plantejar-ne de noves.

- D.** Incorporar la dimensió territorial a l'Estratègia municipal contra la Soledat.
- E.** Crear la **Taula de Seguiment i Avaluació** de l'Estratègia municipal contra la Soledat
- F.** Establir el **seguiment de l'Estratègia municipal contra la soledat per part del Consell Assessor Científic contra la Soledat** al llarg del temps.
- G.** Encarregar **producció intel·lectual i acadèmica** per tal de general coneixement i debat públic vers la soledat.
- H.** Establir **aliances amb entitats i organitzacions**, amb l'objectiu d'unir esforços en la lluita contra la soledat.
- I.** Introduir el concepte i la mirada de **la soledat en els equipaments municipals** per a joves i per a persones grans.
- J.** Posar en funcionament el web **Barcelona contra la soledat** i l'**Observatori de la Soledat de Barcelona** (barcelona.cat/soledat).
- K.** Posar en marxa un **butlletí virtual periòdic**, vinculat al web Barcelona contra la soledat.
- L.** Iniciar una **campanya de comunicació i sensibilització sobre la soledat** que interpel·li a tota la ciutadania.
- M.** Obtenir **més dades sobre la soledat a la ciutat**, i mantenir-les actualitzades.
- N.** Establir **col·laboracions estables amb universitats i altres centres de recerca**.
- O.** Definir els serveis municipals contra la soledat.
- P.** Definir els **indicadors d'avaluació de l'Estratègia** municipal contra la Soledat.

Tot seguit detallem cadascuna de les accions previstes per als propers mesos:

A. Finalitzar les sessions de treball i co-creació amb tècnics i tècniques municipals de diverses àrees de l'Ajuntament

Durant el darrer trimestre de 2020 es realitzaran les darreres sessions de treball amb personal tècnic de totes les gerències per tal de concretar i prioritzar les propostes d'acció que han sorgit de les primeres sessions. Aquestes sessions, que inclouen una part de la trobada de tipus plenari i una altra de treball en petits grups, seguiran realitzant-se de manera telemàtica.

B. Contrastar les aportacions recollides amb tots els agents implicats (de l'àmbit tècnic, acadèmic, ciutadà i de les entitats).

El resultat de les aportacions recollides fruit de les sessions de treball amb personal tècnic, les propostes ciutadanes recollides a la plataforma Decidim, la primera trobada del CACS i d'altres

sessions internes de treball, es contrastarà i validarà compartint-ho amb diferents agents de diversos àmbits: l'acadèmic, mitjançant la validació del Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS); l'associatiu, comptant amb les aportacions de les entitats vinculades al Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG) i al Consell Municipal de Benestar Social (CMBS), a més de la Xarxa de Drets dels Infants i del Consell de la Joventut de Barcelona (CJB); el d'expertesa, comptant amb el criteri d'experts i expertes singulars en camps concrets dels sectors social i de salut; i el ciutadà, a partir del contrast amb habitants de la ciutat, tant si són persones usuàries del serveis municipals com si no en són. Les sessions de contrast també permetrà validar les línies estratègiques que guiaran l'Estratègia municipal contra la Soledat.

C. Concretar col·laboracions i sinèrgies iniciades amb departaments i àrees clau, i plantejar-ne de noves

Amb l'objectiu que es puguin desenvolupar projectes concrets emmarcats dins de l'Estratègia Municipal contra la Soledat des de totes les gerències, ja s'han iniciat col·laboracions amb l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD); amb la Direcció de Serveis de Comunicació Interna, Desenvolupament i Atenció al Personal; amb l'Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital i Esports; i amb l'Àrea de Seguretat i Prevenció. En els propers mesos s'espera establir noves col·laboracions amb la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària; l'Àrea d'Ecologia Urbana i amb el Departament d'Interculturalitat i Pluralisme Religios, entre d'altres.

D. Incorporar la dimensió territorial a l'Estratègia municipal contra la Soledat

Un dels aspectes bàsics que tenen a veure amb la prevenció de la soledat és la promoció de les relacions socials, que incrementen el sentiment de pertinença i d'identitat de l'individu. Per al desenvolupament de les relacions socials a la ciutat és indispensable aterrar la mirada als diferents barris que és on principalment es generen els vincles socials. Per aquest motiu l'Estratègia municipal contra la Soledat ha d'incorporar necessàriament una visió territorialitzada de la ciutat, atenent als diferents perfils i necessitats de cadascun dels districtes i, fins i tot, barris.

E. Crear la Taula de Seguiment i Avaluació de l'Estratègia municipal contra la Soledat

La governança de l'Estratègia municipal contra la Soledat es farà a través d'una taula de seguiment i avaluació específica, on hi haurà representants dels àmbits implicats (polític, gerencial, científic, tècnic, territorial i d'entitats). Aquesta Taula de Seguiment i Avaluació de l'Estratègia tindrà en compte tres dimensions bàsiques de governança: política, operativa i territorial. En els propers mesos es definiran específicament les funcions, membres i periodicitat.

F. Establir el seguiment de l'Estratègia municipal contra la soledat per part del Consell Assessor Científic contra la Soledat al llarg del temps

El Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS) ha de tenir un paper primordial al llarg dels 10 anys previstos que durarà l'Estratègia, per tal d'aprofitar el seu talent a l'hora de generar coneixement, proposar mesures, fer-ne seguiment i l'avaluació.

G. Encarregar producció intel·lectual i acadèmica per tal de general coneixement i debat públic vers la soledat

Els encàrrecs es canalitzaran a través dels membres del Consell Assessor Científic contra la Soledat (CACS) i d'altres experts de l'àmbit de les Humanitats i les Ciències Socials, que

produiran coneixement al voltant de la soledat des dels seus propis àmbit professionals i d'expertesa. També es comptarà amb la col·laboració de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD), que prepara un informe sobre com afecta de manera particular la soledat a les persones amb discapacitats.

H. Establir aliances amb entitats i organitzacions, amb l'objectiu d'unir esforços en la lluita contra la soledat

Durant els primers mesos, hem realitzat reunions amb referents de diverses àrees, direccions i departaments de l'Ajuntament per tal de donar a conèixer el procés d'elaboració de l'Estratègia municipal contra la soledat i cercar aliances en la lluita contra la soledat. Els propers mesos ampliarem les reunions amb diferents òrgans consultius i de participació municipals i amb les principals entitats que vertebraren la vida associativa i del Tercer Sector a la ciutat, per cercar, també, complicitats i aliances per combatre la soledat. Alguns d'aquests òrgans de participació amb els que es programaran reunions de treball a curt termini són:

- » Consell Assessor de la Gent Gran (CAGG)
- » Consell de la Joventut de Barcelona (CJB)
- » Consell Municipal de Benestar Social de Barcelona (CMBS)
- » Consell de Ciutat
- » Xarxa pel Drets dels Infants (XDI)
- » Consell Municipal LGTBI
- » Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva

I. Introduir el concepte i la mirada de la soledat en els equipaments municipals per a joves i per a persones grans

És important que la lluita contra la soledat estigui present en tots els equipaments municipals, sobretot en aquells que donen servei a les franges d'edat més vulnerables enfront de la soledat: persones grans, però també adolescents i joves. Per això, ja està en marxa un estudi que posarà les bases per detectar i tractar la soledat als casals i espais de persones grans municipals, i també s'està preparant una guia adreçada a professionals que treballen amb adolescents i joves, amb eines i indicacions al voltant de la soledat. En ambdós casos es compta amb la col·laboració de l'àmbit universitari i de recerca.

J. Posar en funcionament el web Barcelona contra la soledat i l'Observatori de la Soledat de Barcelona (barcelona.cat/soledat)

Tant el web "Barcelona contra la soledat" com l'Observatori de la Soledat de Barcelona, que hi està emmarcat, neixen amb l'esperit d'actualització constant, en línia amb la flexibilitat que ha de caracteritzar l'Estratègia Municipal contra la Soledat en conjunt, per tal de recollir les dades més actualitzades, els reptes més innovadors i la informació més acurada sobre soledat, no només en relació a Barcelona sinó també amb la mirada posada arreu del món.

L'espai web barcelona.cat/soledat inclourà informació de servei que permeti entendre què és la soledat, què la causa i com pot afectar les persones, i també dades sobre la incidència de la soledat sobre la població de Barcelona, a més d'accés a tots els serveis i programes municipals que tenen per objectiu combatre-la i espais per a la generació de coneixement mitjançant aportacions dels membres del CACS i d'altres experts/es, notícies destacades i l'Observatori de la Soledat de Barcelona.

L'Observatori de la Soledat de Barcelona aportarà dades d'utilitat i de servei sobre la incidència de la soledat entre la població, tot posant-les en relació amb dades d'altres països europeus; recollirà iniciatives que s'estan duent a terme per combatre la soledat arreu del món, amb especial atenció a la innovació i la tecnologia; i també posarà al servei de les persones usuàries documentació i enllaços d'interès al voltant de la soledat.

K. Posar en marxa un butlletí virtual periòdic, vinculat al web Barcelona contra la soledat

El butlletí, en format digital, serà un vehicle de divulgació i comunicació de l'Estratègia Municipal contra la Soledat, amb continguts concisos i variats, vinculats al web barcelona.cat/soledat. Fomentarà el coneixement i la participació, i els continguts combinaran la informació, la divulgació i el servei al voltant de la lluita contra la soledat.

L. Iniciar una campanya de comunicació i sensibilització sobre la soledat que interpel·li a tota la ciutadania

Juntament amb el Departament de Comunicació es treballarà en una campanya de comunicació per desestigmatitzar i sensibilitzar sobre la soledat. L'objectiu és, d'una banda, trencar el mite que la soledat només la pateixen les persones grans, sinó que qualsevol persona pot arribar a sentir-se sola. I, d'altra banda, interpel·lar a tota la ciutadania per tal que esdevinguin aliats en la lluita contra la soledat a la ciutat.

M. Obtenir més dades sobre la soledat a la ciutat, i mantenir-les actualitzades

S'han inclòs indicadors validat per a mesurar la soledat a dues enquestes municipals (Enquesta Covid-19 Barcelona i Enquesta de la Joventut) que ens permeten tenir una primera aproximació al problema de la soledat a la ciutat. Cal, però, seguir incorporant aquests indicadors a altres enquestes (per exemple, a l'Enquesta Sociodemogràfica, l'Enquesta de Salut, l'Enquesta Factors de Risc a l'Escola de Secundària, Parlen les nenes i els nens 2020-2025, entre d'altres) per poder copsar millor la incidència de la soledat en diferents perfils socials. L'objectiu també és mantenir els indicadors en les diferents enquestes durant les properes onades que es realitzin, de manera que ens permetin monitoritzar la soledat al llarg del temps. Les dades obtingudes es podran consultar a l'Observatori de la Soledat de Barcelona.

N. Establir col·laboracions estables amb universitats i amb altres centres de recerca

El contacte estable i permanent amb el món universitari i de recerca permet generar de manera constant coneixement i plantejar reptes socials i tecnològics al voltant de la soledat. S'han establert uns primers contactes amb la Universitat de Barcelona, la Universitat Oberta de Catalunya, la Universitat Politècnica de Catalunya, i la Universitat Pompeu Fabra, i en els propers mesos s'espera ampliar-les amb noves formes de col·laboració al voltant de la innovació i el coneixement aplicats a la lluita contra la soledat. També s'està col·laborant amb centres de recerca (Fundació Salut i Envel·liment de la Universitat Autònoma de Barcelona i IMIM de l'Hospital del Mar) per presentar projectes a convocatòries de finançament, tant públiques com privades, per a la recerca en soledat.

O. Definir els serveis municipals contra la soledat

L'Estratègia municipal contra la Soledat ha de servir per posar en marxa, sempre que sigui pertinent i necessari, nous serveis i programes per combatre la soledat, però també reorganitzar-ne o impulsar-ne d'existents a partir de les propostes d'acció sorgides durant el procés d'elaboració de l'Estratègia. El desplegament d'aquests serveis es faran tenint en compte l'horitzó 2020-2030 de l'Estratègia i les noves necessitats que puguin sorgir durant aquest període.

P. Definir els indicadors d'avaluació de l'Estratègia municipal contra la Soledat

Durant els propers mesos es definiran els indicadors que permetin mesurar l'impacte i l'èxit d'assoliment de l'Estratègia al llarg dels 10 anys de recorregut.

**Ajuntament
de Barcelona**

Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans
Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI

Mesura de Govern. Procés d'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat Calendari d'accions

PRIMERES ACCIONS · Octubre 2019 a octubre de 2020

OCTUBRE 2019

Inici del projecte
Estratègia Municipal contra la Soledat

NOVEMBRE 2019

14 Programa d'Actuació Municipal 2020-2023
Debat sobre soledat a les jornades internes

DESEMBRE 2019

19 Gerència municipal.
Validació proposta i trets/pautes a incorporar.

GENER 2020

PRINCIPALS TASQUES

Construcció metodològica. Plantejament
Mapeig serveis i programes municipals
sobre soledat. Plantejament i encàrrec
Campanya comunicació, sensibilització i
desestigmatització. Briefing i encàrrec

24 Jornada anual Direcció de Serveis
d'Infància, Joventut i Persones Grans
Trobada interna de treball. Plantejament de
reptes al voltant de la soledat.

FEBRER 2020

PRINCIPALS TASQUES

Mapeig serveis i programes municipals
sobre soledat. Inici de la recopilació
Recull de bones pràctiques i notícies sobre
soledat. Inici de la cerca

14 Diagnosi inicial *La soledat a Barcelona*
Lliurament del document
20 Programa d'Actuació Municipal 2020-2023
Debats de participació ciutadana sobre soledat
Interromputs per la covid19
28 Gerència municipal.
Presentació i validació proposta metodològica.

MARÇ 2020

PRINCIPALS TASQUES

Primera sessió de treball tècnic sobre
Soledat Planificació

4 Comitè Executiu de Gerents
Presentació proposta metodològica

ABRIL 2020

PRINCIPALS TASQUES

Construcció metodològica. Replantejament
per a tenir en compte els efectes de la covid19
Primera sessió de treball tècnic sobre
Soledat i Covid19 Nou plantejament per a
tenir en comptes els efectes de la covid19
Comitè Assessor Científic contra la Soledat
(CACS). Construcció i definició.

MAIG 2020

PRINCIPALS TASQUES

20 Primera sessió de treball tècnic *Soledat i la*
covid19 virtual per la covid19
27 Estudi de la Universitat de Barcelona sobre
Joves i soledat Lliurament dels resultats

JUNY 2020

PRINCIPALS TASQUES

11 Nou regidor. Delegació oficial de Joan Ramón
Riera en substitució de Marga Mari-Klose al
capdavant de l'Estratègia.

JULIOL 2020

PRINCIPALS TASQUES

Mapeig serveis i programes municipals
sobre soledat. Finalització

17 Consell Assessor Científic de la Soledat.
Roda de premsa i reunió de presentació
virtual i presencial

AGOST 2020

PRINCIPALS TASQUES

Mesura de Govern. Procés d'elaboració de
l'Estratègia. Plantejament
Web i Observatori Municipal de la Soledat.
Plantejament de continguts i estructura
Butlletí trimestral sobre la Soledat.
Plantejament de continguts i estructura
Recull de bones pràctiques i notícies sobre
soledat. Dossier resum gener-juliol 2020

**Ajuntament
de Barcelona**

Direcció de Serveis d'Infància, Joventut i Persones Grans
Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI

Mesura de Govern. Procés d'elaboració de l'Estratègia municipal contra la Soledat Calendari d'accions

SETEMBRE 2020

PRINCIPALS TASQUES

Introducció de la mirada de la soledat en els equipaments adreçats a joves i persones grans. Plantejament **Sessions de contrast.** Preparació de les trobades (CACS, entitats, ciutadania, professionals i experts singulars)

- 21** Segona sessió de treball tècnic. *Concreció virtual per la covid19*
- 30** Plenari del Consell Assessor de la Gent Gran. Presentació procés d'elaboració

OCTUBRE 2020

PRINCIPALS TASQUES

Sessions de contrast (CACS, entitats, ciutadania, professionals i experts singulars)

- 7** Tercera sessió de treball tècnic. *Informació i contrast virtual per la covid19*

- 7** Xarxa dels Drets dels Infants. Presentació metodologia Estratègia a càrrec del regidor J.J. Riera. Implicació sessions de contrast
- 9** CO2-DS. Presentació metodologia Estratègia
- 14** Consell de la Joventut de Barcelona (CJB). Presentació metodologia Estratègia a càrrec del regidor J.J. Riera. Implicació sessions de contrast
- 20** Mesura de Govern. Procés d'elaboració de l'Estratègia. Presentació
- 20** Web i Observatori Municipal de la Soledat. Posada en marxa

PROPERES ACCIONS · Novembre 2019 a març de 2021

NOVEMBRE 2020

PRINCIPALS TASQUES

Informe Estratègia Municipal contra la Soledat. Plantejament i inici de la redacció

- 6** Quarta sessió de treball tècnic. *Integració i tancament virtual per la covid19*

DESEMBRE 2020

PRINCIPALS TASQUES

Col·laboració amb Premis Montserrat Roig de Periodisme i Comunicació Social de Barcelona.

Butlletí trimestral de la Soledat. Posada en marxa
Introducció de la mirada de la soledat en els equipaments adreçats a joves i persones grans. Plans d'actuacions i propostes

- 11** Jornada Joves i Soledat. *Virtual per la covid19*

1er TRIMESTRE 2021

PRINCIPALS TASQUES

Informe Estratègia Municipal contra la Soledat. Redacció i presentació

Procés elaboració de l'Estratègia

Regidoria d'infància, joventut, persones grans i persones amb discapacitat

Implicació de tot l'Ajuntament, incloent Districtes, en l'objectiu de combatre la soledat. Nos projectes

Mapeig serveis i recursos municipals existents per combatre la soledat

Plantejament metodològic i elaboració de l'Estratègia

- Sessions de treball intern
- Contrast del document inicial

Diagnosi inicial

Recull de bones pràctiques

Consell Assessor Científic de la Soledat. Constitució i acompanyament a l'Estratègia

Presentació Mesura de Govern del procés d'elaboració de l'Estratègia

Disseny i activació del web i observatori de la soledat (barcelona.cat/soledat)

Campanya de comunicació i butlletí virtual

Establir aliances amb entitats i organitzacions

Col·laboracions amb universitats i centres de recerca

Definir indicadors seguiment de l'Estratègia

Presentació de l'Estratègia municipal contra la Soledad

[illegible]

» 05. Pressupost de l'Estratègia municipal contra la Soledat

La despesa que es preveu que s'executarà a llarg del 2020 es distribuirà segons les partides que es presenten a continuació:

Concepte / partida	€
Secretaria tècnica, procés elaboració estratègia	30.000
Mapeig, anàlisi de programes de soledat, radar de bones pràctiques	30.000
Jornades, presentacions	30.000
Nous projectes per combatre la soledat	45.000
Comunicació, difusió	10.000
Coneixement, producció acadèmica	20.000
Total	165.000